

Umění mediální ekologie 2013

01 Tři ekologie

Seznámení s předmětem. Co jsou tři ekologie?
Spojení ekologie, umění a nových médií. Co je
umění mediální ekologie?

POŽADAVKY

Účast na přednáškách min. 60 % (= 4 x ze 7)

Závěrečný test (odpovědi na 2 vybrané otázky reflektující probraná témata) – v rámci poslední hodiny

Závěrečná esej zpracovávající zvolené téma (6-8 normostran) – své téma oznámí studenti písemně do 19. 3. (nejpozději v průběhu 3. hodiny)

TÉMATA

- 01 Tři ekologie
- 02 Místo jako základ
- 03 Technologie ekologie
- 04 Sociální skulptura a dialogické umění
- 05 Biologie a umění
- 06 Aktivismus v síti
- 07 Soundscapes: ekologie zvuku

02 Místo jako základ

- Vývoj umění ve vztahu ke krajině od 19. století.
- Nové prostory ekologického umění.
- Land-art a zemní umění 60. a 70. let ve vztahu k současnému umění (příklady: Zorka Ságlová, sympóziium na chmelnici v Mutějovicích; Robert Smithson, Agnes Dennes...).
- Nová místa mimo tradiční prostor galerie.

03 Technologie ekologie

- Procesuální umění, konceptuální umění, Fluxus.
- Systémové myšlení vs. ekologie.
- Jack Burnham, Hans Haacke a další...

04 Sociální skulptura a dialogické umění

- Joseph Beuys a současné podoby „sociální skulptury“.
- Umění je dialog? Podoby dialogického umění a „umění pro změnu“ (Grant H. Kester, Miwon Kwon...).
- Public art – idea veřejného umění.

05 Biologie a umění

- Bio-art a spřízněné umělecké formy. Biotechnologie, transgenetické umění.
- Zvířata, rostliny, tělo, přírodní procesy jako materiál (v) umění.
- Stephen Wilson, Beatriz da Costa a další...

06 Aktivismus v síti

- Síť jako sociální prostředí – od počátků síťového umění k dnešku.
- Internetový aktivismus.
- Critical Art Ensemble...

07 Soundscapes: ekologie zvuku

- Co je to akustická ekologie.
- Soundscape.
- Akustický aktivismus.
- ZÁVĚREČNÝ TEST

01 Tři ekologie

KE ČTENÍ:

- Matthew Fuller. *Media Ecologies. Materialist Energies in Art and Technoculture*. (Kapitola Introduction: Media Ecologies, s. 1-12).
- Félix Guattari. *The Three Ecologies* (s. 19-45).
- Murray Bookchin. *The Ecology of Freedom: The Emergence and Dissolution of Hierarchy*. (Introduction. s. 65-79).
- Rachel Carson. *Silent Spring* (Kapitola 2. The Obligation to Endure, s. 5-13).

Ekologie

- termín vychází ze slova **oikos (οἶκος)** – dům, domov, ve smyslu starost, hospodaření, péče o životní prostředí a jeho vztahy
- definice: interdisciplinární vědecké studium vztahů mezi organismy a jejich vzájemných vztahů v prostředí
- ekosystém – dynamické a vzájemně provázané části
- termín Ökologie zavedl 1866 Ernst Haeckel (1834-1919), základy již v přírodní historii Hippokrata a Aristotela
- vysvětluje životní procesy a adaptace, rozšíření organismů, pohyb materiálů a energie, postupný vývoj ekosystémů, změny biodiverzity v kontextu životního prostředí

Félix Guattari – Tři ekologie (1989)

- ekologie a média jsou ve všech ohledech zásadně politická či eticko-estetická
- je nutné vnímat svět z perspektivy tří ekologií: sociální, duchovní, environmentální

Dnes se více než kdy jindy stala příroda neoddělitelnou od kultury; pokud chceme pochopit interakce mezi ekosystémy, mechosférou a sociálními a individuálními referenčními univerzy, musíme se naučit myslet „transverzálně“.

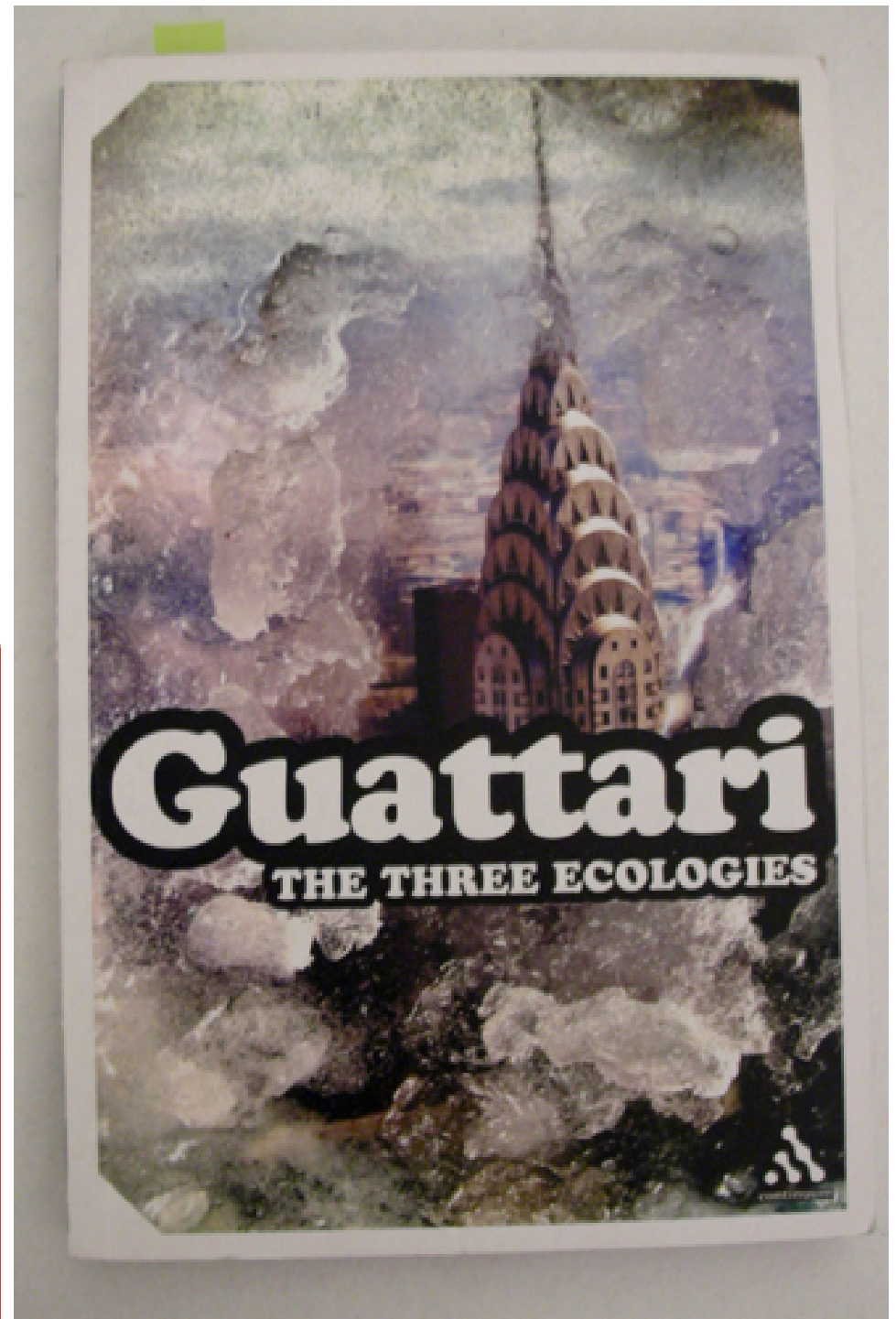
- estetická praxe ve spojení s vědou a technologií může nabídnout nejproduktivnější odpověď na environmentální otázky

felix
GUATTARI

the three ecologies

ALLEGORY: CONTEMPORARY EUROPEAN THINKERS

Media ecology

- Neil Postman (1931-2003), 1968, koncept Marshalla McLuhana (1911-1980) z roku 1964
- nejenže technologie hluboce ovlivňuje společnost, virtuálně také ovládá veškeré životní pochody, studuje, jak média a komunikační procesy ovlivňují lidské vnímání a chápání
- média dané doby určují podstatu společnosti – chovají se jako rozšíření lidských smyslů

McLuhan

- o mediální ekologii (1977):

...znamená uspořádávání různých médií tak, aby si vzájemně pomáhala, takže se vzájemně nevyruší, podpírání jednoho média jiným. Například bychom mohli říci, že rádio napomáhá gramotnosti více než televize, ovšem televize může být úžasným pomocníkem při učení jazyků. Takže lze některé věci provádět s některými médii a nikoliv s jinými. Když tedy sledujete celé to pole, pak můžete zamezit tomuto mrhání, jež přichází s tím, kdy jedno médium ruší jiné.

In: Understanding Me: Lectures and Interviews. MIT Press, 2004.

Postman

Mediální ekologie pohlíží na záležitost, jak komunikační média ovlivňují lidské vnímání, chápání, cítění a hodnoty; a jak naše interakce s médii usnadňuje či zabraňuje našim šancím na přežití. Slovo ekologie implikuje studium životních prostředí: jejich struktury, obsahu a dopadu na lidi.

- mediální ekologie se snaží zjistit, jaké role nás média nutí hrát, jak média strukturují to, co vidíme, proč nás média nutí cítit a chovat se tím či oním způsobem
- studium médií coby životních prostředí
- technologická proměna není aditivní, nýbrž ekologická

Médium je technologie, v rámci níž vyrůstá kultura; to znamená, že dává formu kulturní politice, sociální organizaci a navyklým způsobům myšlení.

Matthew Fuller

- *Media Ecologies. Materialist Energies in Art and Technoculture*. The MIT Press, 2005.
- pozornost věnovaná materialitě médií, komplexním interakcím a procesům, dynamické propojenosti procesů a objektů
- mezi mediální (informační) ekologií řadí díla softwarového designu, nové archivační postupy, práci s metadaty, způsoby generování nových typů dokumentace a informace
- media ecologies – výzkum, vývoj a práce s různými současnými technologiemi a médii

Art combines a transversal handiness, with universal cackhandedness: a capacity to get stuff done to make something happen without the encumbrance or guiding hand of prerequisite skill or the right equipment or training. (...) Tools and aesthetic dynamics are opened up to objects and processes to which they are not standardised. If philosophy is a meta-disciplina, art methodologies open up the space for a metaantidiscipline that is broken, twitchy and brilliant.

In: Matthew Fuller, *Art Methodologies in Media Ecology*, <http://www.spc.org/fuller/texts/art-methodologies-in-media-ecology/>, 2008)

Politické a sociologické aspekty

- **Bruno Latour** – politická ekologie by se měla vymanit ze simplistických spojení s ochranáři přírody a hledat inspiraci spíše v ekologické praxi než teoriích

(To modernize or to ecologize? That's the question. In: N. Castree and B. Willems-Braun, eds., *Remaking reality: Nature at the Millenium*. 1998, s. 221-242)

- **Bohuslav Blažek** – ekologie mění strategii, metody a vztah k veřejnosti, zejména proto, že zahrnuje kontextuální a dynamické myšlení; blízkost ekologie a umění lze také hledat ve směřování směrem k interdisciplinaritě (*Venkov, města, média*. 1998)
- **Hana Librová** – environmentální humanistika (např. *Vlažní a váhaví: Kapitoly o ekologickém luxusu*. 2003)

Ekologie: umění vs. věda

- vzájemné ovlivňování ekologického myšlení a umění zejména od 60. let minulého století
- od 60. a 70. let – tematika půdy, rostlin, zvířat v umění (A. Denes, R. Smithson, A. Sonfist), zároveň ekologie jako hnutí
- „sociální obrat“ v umění (Suzi Gablic, Claire Bishop) – zejména umělci ve městech od 80. let
- „dialogické umění“ (Grant H. Kester)

Agnes Denes

Wheatfield -- A Confrontation (1982)

Robert Smithson

Spiral Jetty, 1970

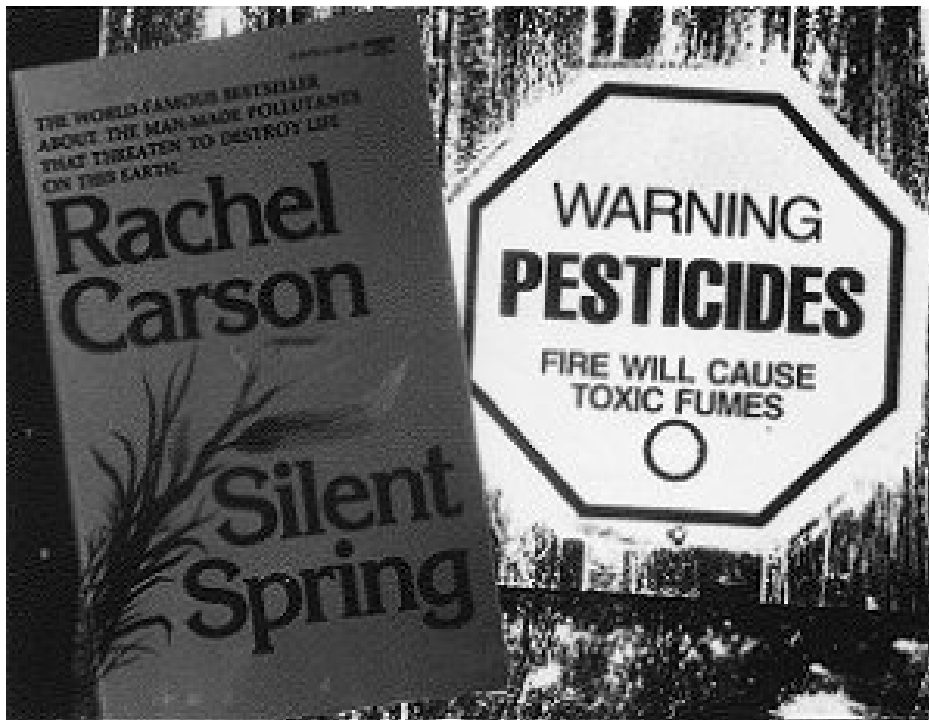
Alan Sonfist

Time Landscape, 1965 -

Rachel Carson – Silent Spring, 1962

- odhaluje ekologický dopad insekticidů, velmi důležitá pro vývoj moderního eko-hnutí a aktivismu, rozvoj ekologie coby „subverzivní vědy“
- dosáhla zákazu používání DDT v USA, vyvolala občanské hnutí vyžadující ochranu životního prostředí
- v roce vydání kniha „obsahovala zárodky společenské revoluce“ - studená válka, prosperující chemický průmysl
- jako žena nebyla součástí vědeckého establishmentu, biologie – nízké uznání v nukleárním věku, nebyla součástí akademické sféry, píše raději pro obecné publikum

- **The Sea Around Us**, 1951 – ceny, vědecká odbornost, lyrický a poetický jazyk
 - od konce 50. let píše o DDT – chemické látky škodlivé pro zdraví celého biologického společenství – chlorované uhlovodíky a organické fosforové insekticidy mění buněčné procesy rostlin, zvířat, a v důsledku lidí
 - zpochybňuje morální právo vlády nechat občany nechráněné před látkami, kterým se nemohou fyzicky vyhnout ani je veřejně zpochybnit
 - mezi základní lidská práva má patřit „*právo občanů být si jisti ve vlastním domě před vpádem jedů aplikovaných jinými osobami*“
 - *lidské zdraví odráží zdraví prostředí (nový koncept)*
- It is ironic to think that man might determine his own future by something so seemingly trivial as the choice of an insect spray. (8)*

Murray Bookchin – sociální ekologie

- americký autor, filozof, aktivista, pionýr ekologického hnutí, zakladatel sociální ekologie
- **The Ecology of Freedom** – klíčová kniha, publikovaná roku 1982 – některé kapitoly již počátkem 70. let, ekologii svobody rozvíjí již od roku 1952 – články popisující nikoliv jen znečištění životního prostředí, ale jeho sociální původ
- sociální ekologie - „ekologie jakožto dialektické rozvíjení forem života od jednoduchých ke komplexním, či přesněji, od jednoduchých k rozmanitým“
- samo-stvořená (self-created) + lidmi stvořená (humanly created) příroda – syntéza ve třetí přírodě – komplexnější, vědomá, myslící a účelná

„...buržoazní společnost nemůže pokračovat ve své devastaci ekosféry, aniž by zničila biotické a klimatické základy naší vlastní existence. Pokud má společnost jako taková přežít, musí vytvořit radikálně nový poměr mezi lidstvem a přírodou. To znamená, že buď vytvoříme společnost, jež pěstuje úrodnost biotického vývoje a činí ze života stále víc uvědomělý a kreativní fenomén, anebo vytvoří svět, který tyto ekologické prvky rozbije.“

- potřeba vytvořit ekologickou společnost založenou na nové a organické politice zvané *libertariánský municipalismus*

s úzce zaměřenému, pragmatickému, často sociálně neutrálnímu environmentalismu, soustředěnému na specifické záležitosti – vzduch, voda, znečištění – „chtěli přizpůsobit přírodní svět potřebám existující společnosti a jeho vykořisťovatelským, kapitalistickým imperativům“

- nazývá sám sebe *eko-anarchistou*

„Z úhlu pohledu sociálních ekologů jsou naše environmentální narušení hluboce zakořeněná v iracionální, anti-ekologické společnosti, jejíž základní problémy nelze napravit postupnými reformami, soustředěnými na jedinečné záležitosti.“

- představa organické společnosti – nehierarchické

„Ať již se vám to líbí nebo ne, každá ekologická záležitost je také sociální záležitostí. Ve skutečnosti, jak můžeme pozorovat, mají všechna naše současná ekologická narušení své základní zdroje v sociálním narušení. Tudíž jsem přesvědčen, že vážně míněné environmentální hnutí musí být založené na sociální ekologii, pokud má být intelektuálně konzistentní, zasvěcené a environmentálně relevantní.“

„Ekologické hnutí nikdy nezíská žádný reálný vliv, ani nebude mít žádný skutečný dopad na společnost, pokud bude prosazovat poselství beznaděje spíše než naděje, regresivního a nemožného návratu k primitivním lidským kulturám a senzibilitám, spíše než závazek lidského pokroku a unikátně lidské empatie pro život jako celek.“

- vývoj nové technologie v měřítku srovnatelném s lidskými dimenzemi – malé solární a větrné instalace, organické zahrady, použití místních zdrojů vypracovaných decentralizovanými komunitami
- potřeba přímé demokracie, městské decentralizace, vysoké míry soběstačnosti založené na komunálních formách sociálního života
„Fakt, že je společnost decentralizovaná, že používá solární nebo větrnou energii, že praktikuje organické farmaření nebo že redukuje znečištění – žádné z těchto opatřeních samo o sobě ani v omezené kombinaci s dalšími nevytvoří ekologickou společnost.“
- nutná syntéza idejí
- v organických společnostech jsou rozdíly mezi jednotlivci, věkovými skupinami, pohlavími – a mezi lidmi a přírodní rozmanitostí živoucích a neživých fenoménů – vnímány jako „jednota v odlišnosti“ či „jednota v rozmanitosti“

Mnoho z fyzických principů používaných ke konstruování takových zjevně škodlivých zařízení jako jsou konvenční elektrárny, energii konzumující vozidla, vybavení pro povrchovou těžbu a podobně by bylo možné nasměrovat ke konstrukci zařízení solární a větrné energie menšího měřítka, účinných prostředků dopravy a útulků šetřících energii. To, co v zásadní míře postrádáme, jsou povědomí a citlivost, jež nám pomohou takových neobyčejně žadaných cílů dosáhnout – daleko širší povědomí a citlivost než jak se tyto formy obvykle chápou.

- spojení poetické a vědecké citlivosti

Media ecology art

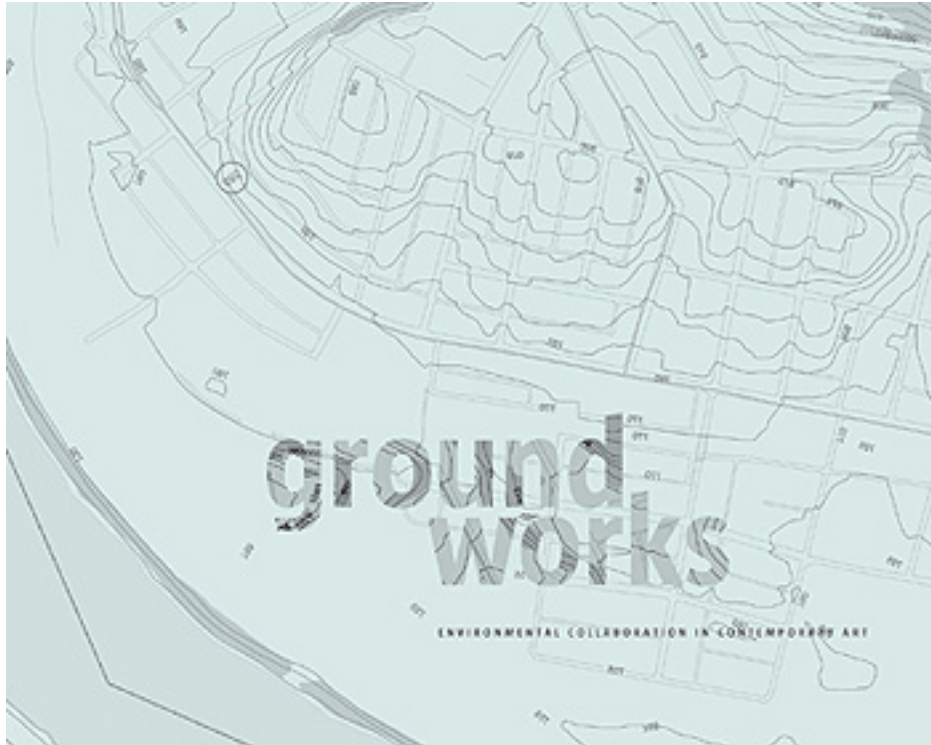
- zachází s komplexními interakcemi a procesy, přičemž se soustředí i na materialitu elektronických médií
- umění, využívající inovativně různá média, a zároveň se přímo zabývající záležitostmi životního prostředí
- časté je využití přírodních procesů jako iniciátorů procesů technologických (a zpětně) při práci s obrazem a zvukem, využití environmentálních vědeckých dat jako materiálu pro vizualizaci a sonifikaci...
- ekologie jako širší rámec zkoumání, chápána jako mezivědní obor zabývající se vztahy a strukturami zahrnujícími přírodní procesy, ale i informační technologie, sociální vztahy a komunikaci
- představa umělce jako privilegovaného, *transverzálního* subjektu (Guattari)

výstavy

- *Radical Nature. Art and Architecture for a Changing Planet 1969-2009.* Barbican Art Gallery, ve spolupráci s Arts & Ecology, RSA, Londýn 2009

Mark Dion Mobile Wilderness Unit, Wolf, 2006.
Courtesy Georg Kargl Fine Arts, Vienna. Photo: Lisa Rastl

*Groundworks: Environmental
Collaboration in
Contemporary Art.* Regina
Gouger Miller Gallery.
Carnegie Mellon Uni, 2005.

post evolutionary exercise nr 11

Malin Lindmark Vrijman, visual artist, Co founder Kultivator,
installing guerilla worm compost in Stockholm suburb fittja.

feed - back

Hungry City. Agriculture in Contemporary Art.
Kunstraum Kreuzberg / Bethanien, Berlin
2012.

Umělci: Sonja Ahlhäuser (D), Maria Thereza Alves (BRA / I), Yekaterina Anzupowa (D), KP Brehmer (D), Agnes Denes (USA), Letitia El Halli Obeid (ARG), Fall Fruit (USA), Amy Franceschini (USA), Fernando Garcia Dory (E), Sun Green Fort (DK), cultivator (SE), Kristina Leko (CROA), Ulrike Ludwig (D), Matthew Moore (USA), MyVillage (NL, D, UK), Henry Riebesehl (D), D Antje Schiffer & Thomas Sprenger (D), Bonnie Sherk (USA), Lukasz Skapski (PL), Asa Sonja yolk (SE / D), Daniel Spoerri (D), Superflex (DK), Insa Winkler (D), Christa Zeißig (D)

Environmentální obrat v umění?

- navazuje na dialogické aspekty v umění, vztah k veřejné sféře
- ekologické mediální umění: na jedné straně lokalizované v odlišných a vysoce specifických komunitách s definovanými hranicemi, a zároveň součástí globálního environmentálního posunu v umění
- Lze v rozmanitých metodologiích nalézt sdílené rysy? Je tato blízkost založena na sdíleném (environmentálně / ekologicky ukotveném) tématu a používaných metodologiích, či na sdílené metodologii obecně? Anebo sdílejí politický úhel pohledu, aktivistickou, subverzivní pozici?
- Stephen Wilson – umělci stojí mimo požadavky trhu a disciplinární konvence, mohou jednodušeji zkoumat a rozšiřovat různé metody a technologie a sledovat neziskové linie výzkumu
/In: Information Arts: Intersections of Art, Science, and Technology. 2001/
- spolupráce s experty a širším publikem nutná, vyžaduje nové schopnosti, také schopnost vyjednávat o přístupu do ne-uměleckých oblastí

